

แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวภายใต้สถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT OF FOREIGN WORKERS
UNDER THE EPIDEMIC SITUATION CONTROL
OF CORONAVIRUS 2019

¹เกรียง พลรัฐธนาสิทธิ์
¹Krieng Phonratthanasit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahaculalongkomrajavidyalaya University, Thailand

kksqservice@gmail.com

Received July 10, 2022; Revised November 2, 2022; Accepted December 1, 2022

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย ส่งผลต่อภาคอุตสาหกรรมในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยแรงงานต่างด้าว ซึ่งพบว่ามีแรงงานต่างด้าวที่ลงทะเบียนถูกต้อง 2.3 แสนคน แต่คาดว่าจะมีทั้งถูกและผิดกฎหมายประมาณ 4.5 แสนคน เนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้แต่ละจังหวัดต้องปิดจังหวัด เช่น จังหวัดสมุทรสาคร และกลายเป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุดอย่างเข้มงวดมีผลอย่างสูงต่ออุตสาหกรรมส่งออกอาหารทะเลแปรรูปทั่วประเทศ นอกจากนี้การกักกัน และตรวจสอบเชิงรุกในคนต่างด้าวจำนวนมาก ทำให้งบประมาณที่มีจำกัดต้องใช้ในการควบคุมการระบาด ไม่สามารถนำมาฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ ซึ่งน่าจะมีผลต่อการฟื้นตัวในภาพรวมเพราะยังมีแรงงานต่างด้าว เพราะยังมีแรงงานต่างด้าวซึ่งพำนักในที่ที่ระบบสาธารณสุขป้กพอพื้นฐานไม่ได้

¹ นักวิชาการอิสระ

มาตรฐานอีกมาก เช่น กรุงเทพมหานคร 7.2 แสนคน นครปฐม 2.1 แสนคน ปทุมธานีและนนทบุรี จังหวัดละ 1.6 แสนคน สมุทรปราการ 1.5 แสนคน ชลบุรี 1.3 แสนคน สุราษฎร์ธานี 1.04 แสนคน เชียงใหม่ 9.6 หมื่นคน ภูเก็ต 5.6 หมื่นคน และที่กระจายในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ (กรมควบคุมโรคระหว่างประเทศ,2564) โดยเฉพาะแรงงานพม่ามีความเสี่ยงที่จะนำเชื้อกลับ เข้ามาได้สม่ำเสมอ ระบาดที่สถานการณ์การระบาดในสาธารณสุขแห่งสหภาพพม่ายังไม่ดีขึ้น จึงมีความเสี่ยงที่จะมีกา ระบาดในประเทศไทยได้อีกหลายระลอก และส่งผลกระทบต่อพื้นที่ตัวทางเศรษฐกิจของประเทศทำให้การบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติของประเทศไทยได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ทำให้ต้องมี แนวทางในการปรับเปลี่ยน การบริหารจัดการให้เหมาะสมตามสถานการณ์ เช่น ระเบียบ นโยบาย หรือมาตรการใดๆ อย่างทันท่วงที เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน สร้างความปลอดภัยด้านสุขภาพและ ชีวิตภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารจัดการ, แรงงานคนต่างด้าว, การแพร่ระบาด, โรคติดเชื้อไวรัส โควโรนา 2019

Abstract

From the coronavirus disease 2019 situation in Thailand, it affects the industrial sector in many ways, especially the industries driven by foreign workers. Which found that there are 2.3 hundred thousand foreign workers registered correctly, but it is estimated that there are both legal and illegal about 4.5 hundred thousand people due to the outbreak of the coronavirus disease 2019, resulting in each province having to close such provinces as Samut Sakhon. and become a strict maximum control area, highly affecting the whole country's processed seafood export industry. In addition, the quarantine and proactively investigate in large numbers of aliens The limited budget must be used to control the outbreak. cannot be used to revive the economy of Thailand This should affect the overall recovery because there are still foreign workers. Because there are still many foreign workers residing in places where the basic infrastructure is not standardized, such as Bangkok 7.2 hundred thousand people, Nakhon Pathom 2.1 hundred thousand people, Pathum Thani and Nonthaburi, 1.6 hundred thousand people per province, Samut Prakan 1.5 hundred thousand people, Chonburi 1.3 hundred thousand people, Surat Thani 1.04 hundred thousand people, Chiang Mai 9.6 thousand people. 560,000 people in Phuket and those distributed in

various provinces across the country (Department of Disease Control International, 2521), especially Burmese workers, are at risk of bringing the infection back. come in regularly As long as the epidemic situation in the Republic of the Union of Myanmar has not improved There is a risk that there will be many outbreaks in Thailand. and affecting the economic recovery of the country. The management of migrant workers in Thailand has been greatly affected, requiring guidelines to adjust the management according to the situation, such as regulations, policies or any measures. promptly to alleviate the suffering Build safety for health and life under the epidemic situation of the Coronavirus Disease 2019.

Keywords : Management approach, Migrant workers, Epidemic, Coronavirus disease 2019

บทนำ

เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2562 สำนักงานสาธารณสุขเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ได้ประกาศอย่างเป็นทางการถึงจุดเริ่มต้นของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และองค์การอนามัยโลกได้ออกประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เป็นโรคระบาดใหญ่ทั่วโลกซึ่ง ยุโรป (อิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ สเปน เป็นต้น) สหรัฐอเมริกา ลาตินอเมริกา (บราซิล) รัสเซีย อินเดีย แอฟริกาใต้ ได้ทยอยเป็นศูนย์กลางการระบาดและเป็นพื้นที่ระบาดต่อเนื่องหรือระลอกใหม่ ซึ่งพบว่าการเกิดวิกฤติกลายพันธุ์ของเชื้อโควิด 19 เป็นสาเหตุของการแพร่กระจายที่รวดเร็วมากขึ้น นอกจากนี้สภาพของอากาศที่หนาวเย็นในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการระบาดมากขึ้นด้วยเช่นกัน ส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ถือเป็นศูนย์กลางการ ระบาดแห่งหนึ่งของโลก การระบาดในเริ่มเมื่อกลางเดือนสิงหาคม 2563 (10–20 สิงหาคม 2563) จากการที่มีคนเดินทางจากพื้นที่ระบาด เมืองสิตตะเว และรัฐยะไข่เข้าสู่กรุงย่างกุ้ง ประมาณ 5,000 คน โดยที่ติดตามสืบสวนและประเมินความเสี่ยงได้น้อยกว่าร้อยละ 50 ซึ่งการระบาดระลอกนี้ในพม่าสายพันธุ์ของเชื้อแตกต่างจากครั้งแรก กล่าวคือ ครั้งแรกเป็น D614 แต่ครั้งนี้เป็น G614 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการระบาด เพราะติดตามได้น้อยและมีการปิดบังความจริง การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในครั้งนี้ส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อรูปแบบชีวิตผู้คนที่เคยใช้ชีวิต ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนมาก ธุรกิจบางอย่างต้องปิดตัว ส่งผลต่อห่วงโซ่อุปสงค์(demand) อุปทาน (supply) เช่น อุตสาหกรรมการบินได้รับผลกระทบอย่างสูงจากการปิดประเทศหรือจำกัด การเดินทาง บางประเทศมีเงินช่วยเหลือประชาชนที่ไม่

สามารถทำงานที่บ้านได้เพื่อรักษาธุรกิจ บางประเทศรัฐบาลให้เงินช่วยเหลือเฉพาะผู้มีรายได้น้อย หรือได้รับผลกระทบรุนแรงจากโรคระบาด จากการคาดการณ์ขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) ระบุว่าทั่วโลกมีคนตกงานอย่างต่ำ 81 ล้านคน และนักเศรษฐศาสตร์คาดการณ์ความเสียหายทางเศรษฐกิจทั่วโลกกว่า 3 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐและนอกจากนี้การติดเชื้อมีแนวโน้มไปสู่อัตว์ เช่น การติดเชื้อในตัวมิงก์ของประเทศเดนมาร์ก จนนำไปสู่การฆ่ามิงก์ที่เป็นสัตว์เศรษฐกิจหลายล้านตัว ยิ่งเพิ่มผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่นกัน (กรมควบคุมโรค, 2564)

ดังนั้น จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกใหม่ พบผู้ติดเชื้อรายใหม่ทั้งในกลุ่มคนไทยและคนต่างด้าวเป็นจำนวนมาก เพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค กระทรวงแรงงานจึงได้มีข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ เรื่อง การผ่อนผันให้คนต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) อยู่ในราชอาณาจักรและทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นกรณีพิเศษ ตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ และได้มอบหมายให้กระทรวงแรงงาน โดยกรมการจัดหางาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดมาตรการ ฝักระวัง ติดตาม ควบคุม และป้องกันไม่ให้มีการแพร่ระบาดของโรค จนส่งผลกระทบต่อชีวิต และสุขภาพอนามัยของประชาชนคนไทยและแรงงานต่างด้าว โดยมีกำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นหนึ่งในโรคต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร ตามกฎกระทรวงกำหนดโรคต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรหรือเข้ามามีถิ่นที่อยู่อาศัยในราชอาณาจักร พ.ศ.2563 และมีแนวคิดจะเก็บค่าใช้จ่ายในการตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในอัตรา 3,000 บาท ในแรงงานข้ามชาติและผู้ติดตามทุกราย (เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ (MWG, 2564)

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงตั้งแต่วันที่ 18 ธันวาคม 2563 เป็นต้นมา ซึ่งพบเชื้อใหม่จากกลุ่มคนต่างด้าว โดยเฉพาะคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองอย่างไม่ถูกต้อง และมีความพยายามเคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าวออกนอกพื้นที่ ทำให้มีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในหลายจังหวัด จึงต้องมีมาตรการในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวดมีการปรับแผนปฏิบัติการเชิงรุก และสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ให้เป็นไปตามแนวทางในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวของประเทศไทย

ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีความต้องการแรงงานในปริมาณที่สูง ซึ่งสถานการณ์ตลาดแรงงานปัจจุบันเฉพาะประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยยังคงขาดแคลนแรงงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น อีกทั้งโครงสร้างการผลิตของไทยก็ยังคงต้องการแรงงานทักษะต่างจำนวนมากที่มีค่าจ้างราคาถูกและยังเป็นแรงงานนอกระบบที่มากถึง 2 ใน 3 ของแรงงานทั้งหมด โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรกรรม และแรงงานระดับล่าง เนื่องด้วยปริมาณของวัยทำงานของไทยลดลงส่วนวัยพึ่งพาลับเพิ่มขึ้น และอัตราการเกิดที่ลดลงทำให้แรงงานในระดับล่างของไทยขาดแคลน ตลาดแรงงานไทยพึ่งพาแรงงานข้ามชาติทักษะต่างเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยส่วนใหญ่ทำงานในประเภท 3D คือ งานหนัก (difficult job) งานสกปรก (dirty job) และงานอันตราย (dangerous job) ซึ่งเป็นงานที่คนไทยไม่นิยมทำและยังขยายขอบเขตไปในหลายกิจกรรมมากขึ้น

นอกจากนี้พบว่าบริษัทที่พึ่งพาแรงงานข้ามชาติในระดับสูง มักเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีการใช้แรงงานเข้มข้น รวมทั้งบริษัทเหล่านี้ยังมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันชัดเจนในแต่ละประเภทธุรกิจ ภาพของตลาดแรงงานในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทโลกทำให้เห็นการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคการผลิตและภาคบริการที่มากขึ้น ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ตลาดแรงงานไทยกำลังเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดที่มีการนำระบบอัตโนมัติมาทดแทนแรงงานในภาคการผลิต การเข้าสู่สังคมสูงวัยที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น และระบบค่าตอบแทนที่ไม่สอดคล้อง กับผลิตภาพแรงงาน จากข้อมูลแบบสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติสะท้อนถึงแนวโน้มการออกไปสู่นอกกำลังแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้นของกลุ่มวัยกลางคนในระยะหลัง ทำให้สาขาที่ใช้แรงงานเข้มข้นอย่างภาคเกษตรกรรม ประมงและก่อสร้างประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในงานที่คนไทยไม่นิยมทำเพราะเห็นว่าเป็นงานหนักสกปรก และอันตราย (งานในประเภท 3D) จึงส่งผลให้แรงงานข้ามชาติเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยมากยิ่งขึ้น

ภาคเศรษฐกิจด้านต่างๆ ของประเทศไทยมีความจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติในการผลิต โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติจาก 3 สัญชาติ อันได้แก่ เมียนมา ลาว และกัมพูชา ซึ่งแรงงานข้ามชาติ 3 สัญชาติดังกล่าว เป็นแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยการจ้างแรงงานระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมา ลาว กัมพูชา เพื่อทดแทนแรงงานไทยที่ขาดแคลน รวมถึงแรงงานที่ลักลอบเข้าเมืองได้รับการปรับสถานะเป็นเข้าเมืองถูกกฎหมายได้รับอนุญาตทำงาน (หรือเป็นแรงงานต่างด้าวตามมาตรา 9 และมาตรา 14 ตาม

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551) ดังนั้น การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวจึงเป็นส่วนที่มีความสำคัญ และมีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานในภาครัฐ เช่น รัฐบาล กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นต้น (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2561)

ในปีพ.ศ. 2561 คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบในหลักการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา อาทิเช่น การผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวทำงานในประเทศไทย ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 การดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการจัดทำฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวให้มีเอกภาพเป็นฐานเดียวกัน การจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรให้กับแรงงานต่างด้าว ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเพื่อการทำงาน หรือการวางระบบสารสนเทศเพื่อการจัดระบบฐานข้อมูลของแรงงานต่างด้าว โดยมีกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นต้น ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยแรงงานต่างด้าวกลุ่มต่อไปนี้สามารถลงทะเบียนต่อใบอนุญาตในประเทศไทยได้แก่

1. คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน (MoU) ภายใต้บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการจ้างแรงงาน (Agreement) วาระการจ้างงานครบ 4 ปี ซึ่งยังคงอยู่ในราชอาณาจักร และมีนายจ้างที่ต้องการจ้างคนต่างด้าวเข้าทำงาน

2. คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน (MOU) ภายใต้บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการจ้างแรงงาน (Agreement) ที่การอนุญาตทำงานสิ้นสุดเนื่องจากการถูกเลิกจ้างและไม่สามารถหานายจ้างรายใหม่ได้ทันภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 50 มาตรา 53 และมาตรา 55 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งยังคงอยู่ในราชอาณาจักร และมีนายจ้างที่ต้องการจ้างคนต่างด้าวเข้าทำงาน

3. คนต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติได้รับเอกสารประจำตัว ได้แก่ หนังสือเดินทาง เอกสาร เดินทางหรือเอกสารรับรองบุคคล ซึ่งการได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรและการอนุญาตให้ทำงานสิ้นสุดตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2563 แต่นายจ้างไม่ได้ดำเนินการยื่นขอรับบัญชีรายชื่อความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2562 ซึ่งยังคงอยู่ในราชอาณาจักร และมีนายจ้าง ที่ต้องการจ้างคนต่างด้าวเข้าทำงาน

4. ผู้ติดตามซึ่งเป็นบุตรของคนต่างด้าวตาม ในกลุ่มที่ 3 ที่มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรตาม สิทธิของคนต่างด้าวซึ่งเป็นบิดาหรือมารดาที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น แล้ว สามารถทำงานได้จนถึง 31 มีนาคม 2565 ซึ่งแรงงานดังกล่าว โดยปกติจะต้องทำการกลับ ประเทศต้นทางและดำเนินการ MOU ใหม่

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่มีต่อแรงงานข้ามชาติ

เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ได้กล่าวหลังที่ประชุม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ครั้งที่ 18/2564 ถึง แนวทางการนำแรงงานต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อโควิด-19 ตามที่กระทรวงแรงงานได้เสนอ โดยกล่าวว่ากระทรวงแรงงานจะเปิดให้มีการ นำเข้าแรงงานตาม MOU ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 คาดว่าหลัง วันที่ 30 พฤศจิกายน 2564 นายจ้างสามารถยื่นความต้องการจ้างแรงงานที่กรมการจัดหางานได้ โดยแรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยต้องเข้ารับการกักตัว และตรวจหาเชื้อ COVID- 19 ตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ฉีดวัคซีน ครบ 2 เข็มแล้ว ต้องกักตัว 7 วัน หากฉีด 1 เข็ม หรือยังไม่เคยรับวัคซีน จะต้องกักตัว 14 วัน ระหว่างกักตัวจะมีการตรวจหาเชื้อโควิด ด้วยวิธี RT-PCR 2 ครั้ง โดยให้นายจ้างของสถาน ประกอบการ รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ซึ่งประกอบด้วยค่าสถานที่กักกัน วันละ 500-1,000 บาท และ ค่าตรวจหาเชื้อโควิด 2 ครั้ง รวม 2,600 บาท กรณีคนต่างด้าวติดเชื้อ นายจ้างหรือบริษัท ประกันภัยเป็นผู้รับผิดชอบค่ารักษา ซึ่งวันสุดท้ายของการกักตัวแรงงานต่างด้าวที่ยังรับวัคซีนไม่ ครบเกณฑ์ จะได้รับการฉีดวัคซีนโดยกระทรวงแรงงานเป็นผู้จัดหาให้ ในส่วนของเข็มที่ 2 กระทรวง แรงงานจะประสานสาธารณสุขจังหวัดปลายทางเพื่อนัดหมายฉีดวัคซีนให้แก่แรงงานต่างด้าวตาม กำหนด โดยนายจ้างจ่ายค่าบริการทางการแพทย์ (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2564 ออนไลน์)

สถานการณ์แรงงานข้ามชาติช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 หลังจากรัฐบาลไทย ประกาศใช้ พ.ร.ก.บริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน ยกกระตือการควบคุมสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด ส่งผลให้แรงงานข้ามชาติไม่มีงานทำถึง 3 แสนกว่าคน โดยคาดว่า ตัวเลขนี้มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนของแรงงานข้ามชาติที่ประสบปัญหาจริง ที่คาดว่าจะมีมากกว่า 7 แสนคน แรงงานข้ามชาติจำนวนหนึ่งถูกเลิกจ้าง และบางส่วนนายจ้างไม่มีการจ่ายค่าชดเชยให้ นอกจากนี้หลายกิจการไม่มีการนำแรงงานข้ามชาติเข้าเป็นผู้ประกันตนในกองทุนประกันสังคม ทำ

ให้ไม่ได้รับการช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน และไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามโครงการต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือเฉพาะคนที่มีความเสี่ยงชาวไทยเท่านั้น แรงงานข้ามชาติที่ถูกเลิกจ้าง หรือถูกสั่งให้พักงานอย่างไม่ถูกกฎหมาย ไม่มีการจ่ายชดเชยหรือค่าจ้าง รวมทั้งการเข้าถึงกลไกคุ้มครองและเยียวยายังเติมไปด้วยอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำร้องตามช่องทางปกติ ที่ต้องยื่นคำร้องที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และสำนักงานประกันสังคมไม่สามารถทำได้ เนื่องจากหลายพื้นที่มีการห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ และเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ในมาตรการทำงานจากบ้าน ขณะที่การยื่นคำร้องในระบบออนไลน์ทำได้ยากเนื่องจากเว็บไซต์ที่ใช้ยื่นมีเพียงภาษาไทยและมีเงื่อนไขเรื่องเอกสารและหลักฐานการยื่นอื่นๆ ค่อนข้างมาก

การที่รัฐมีนโยบายตั้งตัวในการจัดการแรงงานข้ามชาติ จะไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ จ้างแรงงานปัจจุบันได้ แรงงานข้ามชาติเมื่อถูกเลิกจ้างไม่สามารถย้ายงานจ้างได้ง่ายเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้แรงงานข้ามชาติจะต้องพิสูจน์ให้เจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความผิดของนายจ้างเดิม หรือชดเชยค่าเสียหายให้นายจ้างเดิม และจะต้องหานายจ้างใหม่ภายใน 30 วัน ซึ่งไม่สามารถทำได้ในช่วงการระบาดของโควิด ซึ่งการยึดกฎหมายเป็นหลักโดยไม่ผ่อนปรนในกรณีนี้ทำให้แรงงานข้ามชาติจำนวนหนึ่งหลุดจากการจ้างงานที่ถูกกฎหมาย นอกจากนั้นแล้วยังพบนายจ้างจำนวนหนึ่งที่เลิกจ้างโดยใช้วิธีการไม่ต่อใบอนุญาตทำงานที่กำลังดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล แม้ว่ารัฐบาลได้มีมติ ครม. เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2563 เห็นชอบแนวทางการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว 3 สัญชาติ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่ก็ช่วยแก้ปัญหาได้น้อยกว่าจำนวนแรงงานข้ามชาติที่หายไปโดยในช่วงโควิด 19 ประกันสังคมที่พยายามจะจ่ายเงินชดเชยเยียวยาให้กับผู้ที่เป็นแรงงานที่ได้รับผลกระทบนั้น

ปัญหาและแนวทางแก้ไขแรงงานต่างด้าวในวิกฤตโควิด

จากการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2564 มีมติให้นายจ้างสถานประกอบการ ดำเนินการแจ้งรายชื่อแรงงานต่างด้าวที่ต้องการจ้าง และให้แรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ เมียนมา ลาว กัมพูชา ที่อยู่อย่างผิดกฎหมาย แต่ได้รับการผ่อนผันตามมติ ครม. วันที่ 29 ธันวาคม 2563 มาลงทะเบียนแจ้งข้อมูลบุคคลผ่านระบบออนไลน์และมาแสดงตัวตนภายในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2564 เป็นข้อเสนองของกระทรวงแรงงานที่ขอเปิดจดทะเบียนแรงงานกลุ่มนี้เป็นกรณีพิเศษอันเนื่องมาจากการระบาดของ COVID-19 ระลอกใหม่ (ระยะที่สองต่อเนื่องระยะที่สาม) ทำให้ไม่สามารถนำเข้าแรงงานต่างด้าวตาม MOU ได้โดยสะดวก เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานของนายจ้าง จึงใช้วิธีนี้ทดแทนแรงงานเดิมที่ออกและรับแรงงานชุดใหม่เข้ามาใหม่ต้องสนับสนุนความคิดดังกล่าวที่จะนำเอาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายทำงานอย่างหลบๆ ซ่อนๆ และ

บางส่วนตงงานจากมาตรการปิดกิจการชั่วคราวและยังไม่สามารถเดินทางกลับประเทศตัวเองได้ มีสิทธิขึ้นทะเบียนอย่างถูกกฎหมาย การผ่อนผันเป็นกรณีพิเศษอันเนื่องมาจากการระบาดของ COVID-19 นี้ ยังสอดคล้องกับมิติของความมั่นคงด้านสุขภาพ (Health Security) เพิ่มเติมจากความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพราะลดความเสี่ยงเป็นคลัสเตอร์ติดเชื้อจากการแพร่กระจายของ COVID-19 ได้โดยง่าย เนื่องจากแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติอยู่อาศัยกันเป็นกลุ่มก้อน (Cluster) และอาจจะไม่เคยได้รับการตรวจสุขภาพ 6 โรคที่จำเป็นเช่นเดียวกับแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย (มติชนออนไลน์, 2564 ออนไลน์)

ขั้นตอนแนวทางนำแรงงานต่างด้าวมาทำงานในไทย

เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564 นายสุชาติ ชมกลิ่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เป็นประธานการประชุมพิจารณาแนวทางการนำแรงงานต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ ตาม MoU ภายใต้สถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยนายสุชาติ เปิดเผยว่า พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และ พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งกำกับดูแลกระทรวงแรงงาน กำชับกระทรวงแรงงานเตรียมความพร้อมการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตาม MoU เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานหลักหลังการเปิดประเทศ โดยผลการสำรวจความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว พบความต้องการถึง 4 แสนกว่าอัตรา และเร่งแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวทะลักเข้าไทย และประเทศไทยได้มีขั้นตอนแนวทางนำแรงงานต่างด้าว 7 ขั้นตอน ดังนี้ (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

1. นายจ้างหรือผู้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศยื่นแบบคำร้อง ณ กรมการจัดหางานหรือสำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานคร พื้นที่ 1 - 10 ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐาน โดยนายจ้างต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในการกักตัวคนต่างด้าว ได้แก่ ค่าสถานที่กักตัว ค่าตรวจโรคโควิด-19 ค่าบริการทางการแพทย์ ค่ารักษาพยาบาลกรณีติดเชื้อโรค โควิด-19 หรือจัดให้มีกิจกรรมที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาลซึ่งคุ้มครองการรักษาโรคโควิด-19 ค่าใช้จ่ายอื่นที่อาจเกิดขึ้นขณะกักตัวรวมถึงกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน หรือโรคอื่นระหว่างกักตัว พร้อมแสดงหลักฐานการจอง การชำระค่าใช้จ่ายสถานที่กักตัวซึ่งทางราชการกำหนดหรือสถานที่กักตัวเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการในประเทศ และนายจ้างหรือผู้รับอนุญาตฯ ต้องมียานพาหนะเพื่อรับคนต่างด้าวไปยังสถานที่กักตัวโดยไม่เดินทางร่วมกับบุคคลอื่น รวมถึงห้ามแวะ

พักสถานที่ใดๆ ก่อนถึงสถานที่กักตัว ฝ่ายเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบเอกสาร ออกใบรับ และจัดทำหนังสือส่งคำร้องให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบของประเทศต้นทางของคนต่างด้าว

2. ฝ่ายประเทศต้นทางรับสมัคร คัดเลือก ทำสัญญา จัดทำบัญชีรายชื่อคนงานต่างด้าวส่งให้นายจ้างไทย

3. นายจ้างหรือผู้รับอนุญาตฯ ได้รับบัญชีรายชื่อคนต่างด้าว (Name List) ที่ผ่านการรับรองจากประเทศต้นทางของคนต่างด้าวแล้ว ให้ยื่นคำขออนุญาตทำงานแทนคนต่างด้าว พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานที่ระบุในแบบคำขออนุญาตทำงานแทนคนต่างด้าว รวมถึงแสดงเอกสารหรือหลักฐานการได้รับวัคซีนของคนต่างด้าวครบตามเกณฑ์ที่ผู้ผลิตวัคซีนกำหนด ซึ่งต้องเป็นวัคซีนที่รับรองจากองค์การอนามัยโลกหรือตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

4. กรมการจัดหางานจัดทำหนังสือถึงสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ ประเทศต้นทาง (กัมพูชา ลาว) สถานเอกอัครราชทูตเมียนมาประจำประเทศไทย เพื่อพิจารณาตรวจลงตราวีซ่า (Non-Immigrant LA) ซึ่งมีค่าธรรมเนียม 2,000 บาท แจ้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเพื่ออนุญาตให้คนต่างด้าวเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองตามที่นายจ้างได้แจ้งไว้ โดยนายจ้าง ผู้รับอนุญาตฯ รับหนังสือจากกรมการจัดหางานและจัดส่งให้คนต่างด้าว พร้อมแจ้งกำหนดวันเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรตามวันที่ได้รับคิวเข้ารับการกักกันตัว

5. เมื่อคนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรต้องแสดงเอกสาร หลักฐานที่ได้รับจากนายจ้าง และแสดงใบรับรองแพทย์ที่แสดงว่าไม่มีเชื้อโรคโควิด-19 ตรวจโดยวิธี RT-PCR มีระยะเวลาไม่เกิน 72 ชั่วโมง ก่อนการเดินทางเข้ามา และใบรับรองการได้รับวัคซีนโควิด-19 ตามเกณฑ์ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองตรวจลงตราอนุญาตให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการทำงาน (Non -Immigrant L-A) เป็นระยะเวลา 2 ปี จากนั้นจึงเดินทางไปยังสถานที่กักตัว โดยยานพาหนะที่นายจ้างหรือผู้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวมาทำงานแจ้งไว้เท่านั้น โดยต้องเดินทางตามเส้นทางที่กำหนด ห้ามแวะสถานที่ใดๆ ก่อนถึงสถานที่กักตัว และยานพาหนะต้องสามารถบันทึกภาพได้ตลอดระยะเวลาเดินทาง

6. คนต่างด้าวต้องเข้ารับการกักตัว และมีการตรวจหาเชื้อโรคโควิด -19 โดยวิธี RT - PCR ดังนี้

1) กรณีคนต่างด้าวฉีดวัคซีนมาจากประเทศต้นทางครบแล้ว กักตัวอย่างน้อย 7 วัน ตรวจโรคโควิด-19 จำนวน 2 ครั้ง

2) กรณีคนต่างด้าวที่ยังไม่ได้รับการฉีดวัคซีนหรือได้รับการฉีดวัคซีนแต่ยังไม่ครบตามเกณฑ์ กักตัวอย่างน้อย 14 วัน ตรวจโรคโควิด-19 จำนวน 2 ครั้ง โดยกระทรวง1แรงงานสนับสนุนวัคซีนเพื่อดำเนินการฉีดให้แรงงานต่างด้าวในวันสุดท้ายของการกักตัว

3) กรณีตรวจพบเชื้อโควิด-19 ให้เข้ารับการรักษา โดยค่าใช้จ่ายในการรักษานายจ้างหรือกรรมธรรม์ ที่นายจ้างทำให้คนต่างด้าวเป็นผู้รับผิดชอบ เมื่อคนต่างด้าวกักตัวครบตามกำหนด และตรวจไม่พบเชื้อโควิด -19 หรือได้รับการรักษาหายแล้ว คนต่างด้าวดำเนินการตรวจโรค 6 โรค และนายจ้างผู้รับอนุญาตฯ จึงรับคนต่างด้าวไปยังสถานประกอบการ

7. คนต่างด้าวรับการอบรมผ่านระบบ Video Conference ณ สถานประกอบการ เมื่อผ่านการอบรมแล้ว คนต่างด้าวรับใบอนุญาตทำงาน ณ สำนักงานจัดหางานที่สถานประกอบการตั้งอยู่ ภายใน 15 วัน นับจากวันที่รับการอบรม โดยการอนุญาตให้ทำงานจะเริ่มจากวันที่คนต่างด้าวได้รับการตรวจลงตรา (วีซ่า) ให้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร

บทสรุป

จากปัญหาดังกล่าวทำให้แรงงานข้ามชาติ (แรงงานต่างด้าว) ต้องเผชิญกับปัญหาภายในประเทศไทยซึ่งมีสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้แรงงานข้ามชาติ นิยมเข้ามาทำงานในประเทศไทยมีอยู่หลากหลายสาเหตุ เช่น ความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศ ค่าตอบแทนการทำงาน การขาดแคลนแรงงานของประเทศไทย สวัสดิการแรงงานของไทย รวมถึงปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ไทยเป็นประเทศที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกัน การข้ามพรมแดนมายังประเทศไทยทำได้สะดวก เป็นต้น การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ย่อมก่อให้เกิดทั้งข้อดี ข้อเสีย ของแรงงานข้ามชาติต่อประเทศไทย และระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ข้อดี คือ แรงงานข้ามชาติจะช่วยเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือช่วยรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะสั้นจากการใช้แรงงานราคาถูก ขณะเดียวกันในทางตรงกันข้ามแรงงานไทยที่ไม่มีทักษะ แรงงานหนุ่มสาว รวมถึงแรงงานในภาคการเกษตรอาจได้รับผลกระทบจากการเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย ถูกกำหนดกรอบแนวทางให้ยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ร่วมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558-2564) เพื่อให้ส่วนราชการรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนงานโครงการ และงบประมาณในการดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้สถานการณ์ของโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามกระแสของโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยซึ่งยังคงจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานจากสัญชาติเมียนมา กัมพูชา และลาว ที่เข้ามาทดแทนความต้องการแรงงานในตลาดแรงงานที่ใช้ทักษะที่แตกต่างกันไป ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันส่งเสริม ฝึ

ระวัง และป้องกันการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยในทุกๆ ด้านเพื่อให้เกิดความสมดุล และสร้างเสถียรภาพให้กับสถานประกอบการ ธุรกิจ ประเทศ รวมถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้เดินหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรคระหว่างประเทศ. (2564). สถานการณ์โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/53354>.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2561). การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว. สืบค้นจาก <https://www.labour.go.th>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). คลินิก 7 ขั้นตอนแนวทางนำแรงงานต่างด้าวมาทำงานในไทย. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/971035>.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2564). จำนวนแรงงานต่างด้าวในราชอาณาจักรไทยก่อน-หลังการระบาดของโรค โควิด-19. สืบค้นจาก <https://www.doe.go.th>.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2564). สืบค้นจาก <https://www.doe.go.th/alien>.
- มติชนออนไลน์. (2564). การแก้ไขปัญหาและแนวทางแก้ไขแรงงานต่างด้าวในวิกฤตโควิด. สืบค้นจาก <https://www.matichon.co.th/>.
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final report) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลตลาดแรงงานและการจัดทำแผนกำลัง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- Migrant Working Group (MWG). (2564). เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ...สถานการณ์แรงงานข้ามชาติและการข้ามพรมแดนในช่วงการระบาดของโควิด-19 พฤศจิกายน 2564. <https://www.mwgthailand.org/th/publication>